આસપાસ ચોપાસ

કન્યાસી GIDCમાંથી છોડાતા કેમિકલયુક્ત પાણીથી ખેતી અને આરોગ્યને ખતરો

કન્યાસી જી.આઇ.ડી.સી. વિસ્તારમાંથી બેજવાબદાર રીતે છોડવામાં આવી રહેલા કેમિકલયુક્ત દૂષિત પાણીને કારણે સ્થાનિક ગ્રામજનો અને ખેડૂતોમાં ભારે ચિંતા અને આક્રોશની લાગણી વ્યાપી ગઈ છે. ઔદ્યોગિક એકમો દ્વારા કોઈપણ જાતના શુદ્ધીકરણ વિના છોડાતું આ ઝેરી પાણી આજુબાજુના ગ્રામ્ય વિસ્તારોના જળાશયો અને ખેતી માટે ઉપયોગમાં લેવાતા પાણીના સ્ત્રોતોમાં ભળી રહ્યું છે, જેના કારણે સમગ્ર વિસ્તારનું પાણી ગંભીર રીતે દૂષિત બન્યું છે. સ્થાનિક ખેડૂતોના જણાવ્યા અનુસાર કેમિકલ મિશ્રિત આ કાળું અને દુર્ગંધયુક્ત પાણી સીધું જ ખેતરો સુધી પહોંચી રહ્યું છે, જેનાથી ઊભા પાકને વ્યાપક નુકસાન થવાની ભીતિ સેવાઈ રહી છે. ખેડૂતોએ આક્રોશ વ્યક્ત કરતા જણાવ્યું છે કે, દૂષિત પાણીના વપરાશથી પાકના ઉત્પાદન અને ગુણવત્તા પર અત્યારથી જ નકારાત્મક અસરો દેખાવાની શરૂ થઈ ગઈ છે. જો આ પ્રદૂષણ તાત્કાલિક અટકાવવામાં નહીં આવે, તો લાંબા ગાળે ફળદ્રુપ જમીન સંપૂર્ણપણે બિનઉપયોગી અને બંજર બની જશે તેવો ભય સતાવી રહ્યો છે. માત્ર ખેતી જ નહીં, પરંતુ આ ઝેરી પાણીના કારણે સ્થાનિક પશુધન અને માનવ આરોગ્ય સામે પણ મોટું સંકટ ઊભું થયું છે. પ્રદૂષિત પાણી પીવાથી પશુઓ બીમાર પડી રહ્યા છે, તેમજ આસપાસના ભૂગર્ભ જળ દૂષિત થતાં ગ્રામજનોમાં કેન્સર, ચામડીના રોગો અને લિવરને લગતી ગંભીર બીમારીઓ ફેલાવવાની આશંકા વધી ગઈ છે. તંત્ર દ્વારા આ મામલે તાત્કાલિક કડક પગલાં લેવામાં આવે, જી.આઇ.ડી.સી.ના પ્રદૂષણ ફેલાવતા એકમો સામે કાયદેસરની કાર્યવાહી થાય અને ખેડૂતોની જમીન બચાવવામાં આવે તેવી સ્થાનિકોની ઉગ્ર માંગ છે.

૯૫ વર્ષ જૂનું શાળાનું મકાન

શિક્ષણ ક્ષેત્રે બદલાતા સમય સાથે ટેક્નોલોજીનું મહત્ત્વ સતત વધી રહ્યું છે, ત્યારે કન્યાસી ગામની ઐતિહાસિક પ્રાથમિક શાળા માટે એક ખુશીના સમાચાર આવ્યા છે. ભારત દેશ આઝાદ થયો તે પહેલાં, એટલે કે ૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૩૧ના રોજ સ્થપાયેલી આ શાળાને હવે નવી આધુનિક ટેક્નોલોજીથી સજ્જ ઈમારત માટેની મંજૂરી મળી ગઈ છે. આ નવીન ભવન બનવાથી ગ્રામ્ય સ્તરનાં બાળકોને પણ ગ્લોબલ લેવલનું ડિજિટલ શિક્ષણ મળી શકશે. હાલમાં આ શાળામાં ધોરણ ૧થી ૫ સુધીના કુલ ૫૦ વિદ્યાર્થીઓ અભ્યાસ કરી રહ્યા છે. શાળામાં પૂરતા પ્રમાણમાં વર્ગખંડો ઉપલબ્ધ છે. આજકાલના સમયમાં જ્યાં ઓછી વિદ્યાર્થી સંખ્યા ધરાવતી સરકારી શાળાઓ બંધ થવાના આરે હોય છે, ત્યાં કન્યાસી ગામની શાળામાં આટલી ઓછી સંખ્યા હોવા છતાં તેનું ઉત્કૃષ્ટ સંચાલન જાળવી રાખવું એ ખરેખર પ્રશંસનીય અને મોટી બાબત ગણાય છે. શાળાનાં મુખ્ય શિક્ષિકા તરીકે પારુલબેન વાડીલાલ ચૌહાણ નિષ્ઠાપૂર્વક ફરજ બજાવી રહ્યાં છે અને તેમના નેતૃત્વમાં શાળા પ્રગતિના પંથે છે. બીજી તરફ, કન્યાસી ગામમાં બાળકોના પાયાના શિક્ષણ અને પોષણ માટે એક નંદઘર (આંગણવાડી) પણ કાર્યરત છે. આ નંદઘરમાં અંદાજે ૫૨ જેટલાં ભૂલકાં પૂર્વ-પ્રાથમિક શિક્ષણ મેળવી રહ્યાં છે. આમ, ગામમાં પાયાના શિક્ષણથી લઈને પ્રાથમિક શિક્ષણનું માળખું ખૂબ જ મજબૂત જોવા મળી રહ્યું છે. ગામલોકોના જણાવ્યા મુજબ શાળાને નવી આધુનિક ટેક્નોલોજીવાળી ઈમારત મળવાને કારણે બાળકોમાં ઉત્સાહ વધશે અને આગામી સમયમાં શાળામાં વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યામાં પણ ચોક્કસપણે વધારો થશે. જૂની ધરોહર સમાન આ શાળા હવે આધુનિકતાનો નવો રંગ ધારણ કરવા જઈ રહી છે.

સરપંચ : કોમલબેન રાજુભાઈ મૈસુરિયા

ઉપસરપંચ : અતુલભાઈ પટેલ

તલાટી : પ્રજ્ઞેશભાઈ જેઠાણી

વિવિધ મંડળીઓની કામગીરી

ગ્રામ્ય અર્થતંત્રના વિકાસમાં સહકારી મંડળીઓ હંમેશાં કરોડરજ્જુ સમાન સાબિત થઈ છે. કન્યાસી ગામમાં પણ ગ્રામજનો અને ખેડૂતોની સુવિધા માટે સેવા સહકારી મંડળી તેમજ દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળી જેવી મહત્ત્વની સંસ્થાઓની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. જોકે, હાલમાં આ બંને મંડળીઓની પરિસ્થિતિ પરસ્પર વિપરીત જોવા મળી રહી છે, જેના કારણે સ્થાનિક સ્તરે મિશ્ર પ્રતિક્રિયાઓ જોવા મળી રહી છે. ગામમાં વર્ષ ૨૦૦૮માં સ્થપાયેલી સેવા સહકારી મંડળી આજે પણ ખેડૂતો માટે આશીર્વાદરૂપ સાબિત થઈ રહી છે. હાલમાં આ મંડળીના પ્રમુખ તરીકે નિરંજનભાઈ ઈશ્વરભાઈ પટેલ કાર્યરત છે. તેમના સફળ નેતૃત્વ હેઠળ મંડળી પ્રશંસનીય કામગીરી કરી રહી છે. આ સેવા મંડળી દ્વારા ગામના ખેડૂતોને ખેતીકામ માટે જરૂરી એવાં આધુનિક સાધનો, ઉત્તમ ગુણવત્તાનાં બિયારણો અને રાસાયણિક ખાતરો સમયસર અને વ્યાજબી ભાવે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે. જેના કારણે ખેડૂતોને બહારના વેપારીઓ પર નિર્ભર રહેવું પડતું નથી અને ખેતી ખર્ચમાં પણ મોટી રાહત મળી રહી છે. બીજી તરફ ગામની આર્થિક કડી સમાન દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળી લાંબા સમયથી બંધ હાલતમાં હોવાનું સામે આવ્યું છે. દૂધમંડળી બંધ થઈ જતાં ગામના પશુપાલકો ભારે મુશ્કેલીનો સામનો કરી રહ્યા છે. પશુપાલકોને પોતાનું દૂધ વેચવા માટે અન્ય ગામો કે ખાનગી ડેરીઓ પર આધાર રાખવો પડે છે, જેમાં પૂરતા ભાવ મળતા નથી. ગ્રામજનોની પ્રબળ માંગ છે કે પશુપાલનને વેગ આપવા માટે બંધ પડેલી દૂધ મંડળી વહેલી તકે પુનઃ શરૂ કરવામાં આવે, જેથી ગામનું દૂધ ગામમાં જ સચવાય અને લોકોને રોજગારી મળી રહે.

સરકારી મકાનોનું સુવ્યવસ્થિત આયોજન

ગ્રામ્ય સ્તરે સરકારી સુવિધાઓનો યોગ્ય લાભ લોકોને મળી રહે તે માટે આયોજનબદ્ધ માળખું ખૂબ જ જરૂરી છે. આ દિશામાં નવસારી જિલ્લાનું કન્યાસી ગામ એક રોલ મોડેલ બનીને ઉભરી આવ્યું છે. કન્યાસી ગામમાં પંચાયત ઘર, આંગણવાડી, દૂધઘર અને કમ્યુનિટી હોલ સહિતની તમામ સરકારી મિલકતોનું નિર્માણ અત્યંત સુવ્યવસ્થિત રીતે કરવામાં આવ્યું છે. ગામના ભૌગોલિક નકશા અને લોકોની સુવિધાને ધ્યાનમાં રાખીને, તમામ મકાનો માટે યોગ્ય સ્થાનની પસંદગી કરવામાં આવી છે. પંચાયત ઘર અને દૂધઘર જેવાં રોજિંદા વપરાશનાં કેન્દ્રો ગામની મધ્યમાં રાખવામાં આવ્યાં છે, જેથી ગ્રામજનોને સરળતા રહે. જ્યારે કમ્યુનિટી હોલ અને આંગણવાડી માટે મોકળાશવાળી અને સુરક્ષિત જગ્યા પસંદ કરાઈ છે. સ્થાનિક તંત્ર અને ગ્રામ પંચાયતના આ દીર્ઘદૃષ્ટિપૂર્ણ આયોજનને કારણે ગામનો દેખાવ રળિયામણો બન્યો છે. આ સુવ્યવસ્થિત સરકારી મકાનો અન્ય ગામો માટે પણ ગ્રામ્ય વિકાસનું એક ઉત્તમ ઉદાહરણ પૂરું પાડે છે.

કન્યાસી ગામમાં મહિલા સશક્તિકરણની અનોખી પહેલ

ગ્રામીણ વિસ્તારની મહિલાઓને આર્થિક રીતે આત્મનિર્ભર અને સશક્ત બનાવવાના ઉદ્દેશ સાથે કન્યાસી ગામમાં એક પ્રશંસનીય પહેલની શરૂઆત કરવામાં આવી છે. ગામની મહિલાઓને હવે આર્થિક સહાય માટે બહાર ભટકવું નહીં પડે, કારણ કે તેમના ઘરઆંગણે જ ગોલ્ડ લોન તેમજ મહિલા ગ્રુપ લોન સેવાઓ શરૂ કરી દેવામાં આવી છે. આ યોજનાનો મુખ્ય હેતુ મહિલાઓને સરળતાથી અને ખૂબ જ ઓછા વ્યાજદરે લોન ઉપલબ્ધ કરાવવાનો છે. ગ્રામીણ મહિલાઓ બેંકિંગ પ્રક્રિયાઓની જટિલતાથી બચી શકે તે માટે આ લોન પ્રક્રિયાને અત્યંત સરળ રાખવામાં આવી છે. ઓછામાં ઓછા દસ્તાવેજો (ડોક્યુમેન્ટ્સ) અને ઝડપી મંજૂરીને કારણે કન્યાસી ગામની મહિલાઓ આ યોજનાનો ભારે ઉત્સાહપૂર્વક લાભ લઈ રહી છે. આ લોન સહાય મળવાને કારણે ગામની મહિલાઓ પોતાના નાનાં-મોટાં વ્યવસાયો શરૂ કરીને પગભર બની રહી છે. ખાસ કરીને પશુપાલન, દરજીકામ (સિલાઈ કામ), બ્યુટી પાર્લર અને કિરાણા દુકાન જેવા ગૃહ ઉદ્યોગો શરૂ કરવા માટે આ યોજના મહિલાઓ માટે સાચા અર્થમાં આશીર્વાદરૂપ સાબિત થઈ રહી છે. સ્થાનિક મહિલાઓના જણાવ્યા અનુસાર, આ સેવાને કારણે તેમને સાહુકારોના ઊંચા વ્યાજના ચક્રવ્યૂહમાંથી મુક્તિ મળી છે. ગામમાં જ લોન સુવિધા મળતા સમય અને ભાડાના પૈસાની પણ બચત થઈ રહી છે. મહિલા સશક્તિકરણ અને ગ્રામીણ અર્થતંત્રને વેગ આપતી આ નવતર પહેલને સમગ્ર પંથકમાં વ્યાપક અને ખૂબ જ સારો પ્રતિસાદ મળી રહ્યો છે. વહીવટી તંત્ર અને ગ્રામજનો આ યોજનાને ગામના વિકાસ માટે એક મોટું સીમાચિહ્ન ગણાવી રહ્યા છે.

૫૦ લાખના ખર્ચે વિકાસકાર્યોનું આયોજન

વિકાસ અને પરસ્પર એકતાનું ઉત્તમ ઉદાહરણ પૂરું પાડતા કન્યાસી ગામે પોતાની સમરસ પંચાયતની ગૌરવશાળી પરંપરાને જાળવી રાખી છે. ગ્રામજનોમાં એવી પ્રબળ આશા છે કે આગામી વર્ષોમાં પણ ગામની આ એકતા અને સમરસતા અકબંધ રહેશે. ચૂંટણીના વિખવાદોથી દૂર રહીને ગામના સર્વાંગી વિકાસ પર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરવાના કારણે આજે આ ગામ અન્ય વિસ્તારો માટે પ્રેરણારૂપ બન્યું છે. હાલમાં ગ્રામ પંચાયત પાસે અંદાજે ૫૦ લાખનું મજબૂત નિધિભંડોળ ઉપલબ્ધ છે, જેનો સદુપયોગ કરીને ગામને સ્માર્ટ અને સુવિધાજનક બનાવવા માટેનું એક સચોટ અને ભવ્ય આયોજન હાથ ધરવામાં આવ્યું છે. આ ભંડોળમાંથી ગામના વિકાસ માટે ગામના ઐતિહાસિક તળાવનું સુશોભન કરવામાં આવશે. તેની આસપાસ ગ્રામજનોના આરોગ્ય અને સુખાકારી માટે આધુનિક વોકવે અને પ્રકૃતિની ગોદ જેવો ગ્રીન ઝોન વિકસાવવામાં આવશે. ગામના બાકી રહી ગયેલા તમામ વિસ્તારોમાં અદ્યતન ગટર લાઈનનું નેટવર્ક નાંખવામાં આવશે અને રાત્રિ પ્રકાશ માટે સ્ટ્રીટલાઈટની પૂરતી સુવિધા ઊભી કરાશે. ઘન કચરાના યોગ્ય નિકાલ માટે ગામમાં 'ડોર ટુ ડોર' ગાર્બેજ કલેક્શન (ઘરે-ઘરેથી કચરો એકઠો કરવાની) સેવા શરૂ થશે. આ સાથે જ વૈજ્ઞાનિક ઢબે કચરાના નિકાલ માટે નવી ડમ્પિંગ સાઈડ પણ વિકસાવવામાં આવશે. કન્યાસી ગામની વહીવટી પારદર્શિતા એટલી સચોટ છે કે આજદિન સુધી પંચાયત સમક્ષ ગ્રામજનો તરફથી કોઈ વિશેષ ફરિયાદ કે અસંતોષની અરજી આવી નથી. ગામના તલાટી અને સરપંચના સંયુક્ત અને નિષ્ઠાવાન પ્રયાસોના કારણે વિકાસકાર્યો અત્યંત ઝડપી ગતિએ આગળ વધી રહ્યા છે. આ પ્રગતિમાં ગામના પ્રત્યેક નાગરિકનો પણ પૂરો સહકાર અને આશીર્વાદ મળી રહ્યા છે, જે ગ્રામ્ય એકતાનું પ્રતીક છે.

કન્યાસી ગામનું તળાવ: જળસંચય, ખેતી, રમતગમત અને સ્વાસ્થ્યનું ત્રિવેણી સંગમ

કન્યાસી ગામે આવેલું એક તળાવ આજે સમગ્ર ગામ માટે આશીર્વાદરૂપ અને બહુઉપયોગી સાબિત થઈ રહ્યું છે. આ તળાવ માત્ર જળસંગ્રહનું માધ્યમ ન રહેતાં ગ્રામજનોના સામાજિક અને આર્થિક જીવનનું એક મહત્ત્વપૂર્ણ કેન્દ્ર બની ગયું છે. ચોમાસાની ઋતુમાં આ તળાવ પાણીથી છલકાઈ જાય છે, જેનો સીધો લાભ સ્થાનિક ખેડૂતોને મળે છે. સિંચાઈ માટે પૂરતું પાણી મળી રહેતાં પાક મબલખ ઊતરે છે, જેથી ખેડૂતોમાં ખુશીનો માહોલ જોવા મળે છે. રસપ્રદ વાત એ છે કે, ઉનાળામાં જ્યારે આ તળાવ સુકાઈ જાય છે, ત્યારે તેનો ઉપયોગ બંધ થવાને બદલે તે ગામના યુવાનો માટે ક્રિકેટના મેદાનમાં ફેરવાઈ જાય છે. અહીં સ્થાનિક યુવાઓ ઉત્સાહભેર ક્રિકેટ રમી રમતગમતને પ્રોત્સાહન આપી રહ્યા છે. આ ઉપરાંત તળાવની આસપાસનો નયનરમ્ય વિસ્તાર ગામલોકો માટે મોર્નિંગ અને ઇવનિંગ વોક માટેનું મનપસંદ સ્થળ બન્યો છે. સવાર-સાંજ લોકો અહીં આવી શુદ્ધ હવામાં સ્વાસ્થ્યલાભ મેળવે છે. આમ, કન્યાસીનું આ તળાવ ખેતી, રમતગમત અને પ્રકૃતિ સાથે સ્વાસ્થ્ય જાળવવાનું ઉત્તમ ઉદાહરણ પૂરું પાડે છે.

(માહિતી સંકલન અને તસવીરઃ કિરણ ઢોડિયા-કીમ)